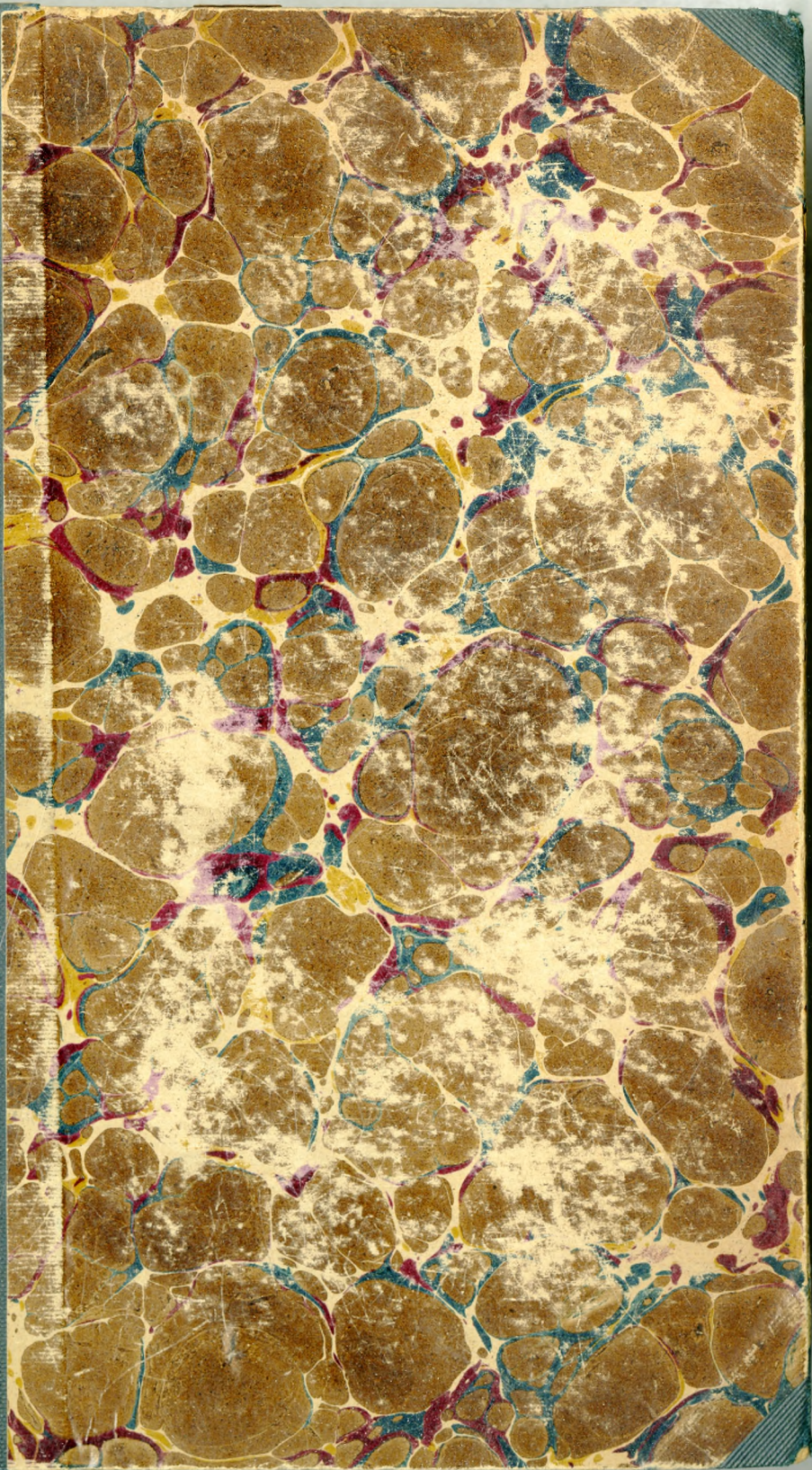

Politikai
röpiratok.

206.

Hivatali utasítás

a'

közigazgatási hatóságok számára

Magyarkoronaországban

206

a'

1932

belügyministeriumnak

ezen koronaországban

politikai közigazgatási hatóságok szerkezeze iránt

1850-ki sept. 13-kán

kiadott

rendeletével együtt.

5.

Budán,

a' császári kir. magyar egyetemi nyomdából

1851.

h. 5752. 00576121

Magyar Királyság

1850. évi

DEBRECENI

Magyar Királyság

Magyar Királyság

Belügyminiszternek

ezen körönnyel

politikai közigazgatási hatóságok eszközök

1850. évi

Helyi

rendelések

Magyar Királyság

1850

**A' belügyministeriumnak 1850-ki sept.
13-kán kelt**

R e n d e l e t e,

melly által

az 1850-ki september 8-kán kelt legfelsőbb határozványhoz képest a' magyarországbani politikai közigazgatási hatóságok szerkezete tárgyában következő határozatok adatnak 's hirdettetnek ki.

(Országos törvény- és kormánylap 1850. XXIV. darab, 309. sz.)

I.

A' magyarországi közigazgatás élén a' helytartó áll, kinek székhelye Budapesten leend.

Azon személyzet, melly a' helytartó vezérlete 's felelőssége alatt a' közigazgatási ügyeket kezelendi, egy alelnökön kívül, a' szolgálat szükségleteinek megfelelő számú helytartósági tanácsosokból, titkárokból, fogalmazókból és kezelési tisztviselőkből áll.

II.

Közigazgatási tekintetben Magyarország öt közigazgatási vidékre — kerületekre — oszlik, mellyek Budapest, Pozsony, Sopron, Kassa és Nagy-Várad főhelyeik szerint neveztetnek el.

III.

A' kerület közigazgatását a' cs. kir. kerületi főispán vezérli 's kezeli.

Az ügyek vitele végett mellé rendelt személyzet, egy helytartósági tanácsoson kívül, szükséges számú kerületi tanácsosokból, titkárokból, fogalmazókból és kezelési tisztviselőkből áll.

A' kerületi főispán hivatalos állásában a' helytartó alá van rendelve.

A' kerületi főispán végzéseire elleni felebbezések a' ministeriumokhoz intézendők, mellyek ezek felett vagy magok határoznak vagy a' helytartó által határozatnak.

Azon esetek és módok iránt, mellyekben a' ministeriumok és kerületi főispánok közötti közvetlen ügyleti érintkezésnek van helye, a' közelebbi határozatok a' hivatalutasítás által fognak megállapítani.

IV.

A' kerületek megyékre oszlanak.

A' pestbudai kerület magában foglalja : Pest-Pilis, Pest-Solt, Fejér, Esztergom, Heves, Szolnok, Borsod, Csongrád megyéket 's a' Jászságot a' Kunsággal együtt.

A' pozsoni kerülethez tartoznak :

Pozsony, Felső- és Alsó-Nyitra, Trencsén, Árva, Thurócz, Liptó, Hont, Zólyom, Bars, Nógrád és Komárom megyék.

A' soproni kerület áll : Moson, Sopron, Győr, Vas, Veszprém, Zala, Somogy, Tolna és Baranya megyékből.

A' kassai kerületbe tartoznak : Gömör, Szepes, Sáros, Abauj-Torna, Zemplén, Ung, Bereg- Ugocsa és Marmaros megyék.

A' nagy-váradi kerületben foglaltatnak : Arad, Csanád, Békes, Felső- és Alsó-Bihar, Szathmár és Szabolcs megye a' Hajdúvárosokkal.

V.

A' megye közigazgatását a' megyefőnökök (ispánok, comites) vezérlik, kik mellé az ügyek vitelére titkárok, fogalmazók és kezelési tisztviselők adatnak.

A' jász-kunsági megyefőnök Jászkun-kapitány czímet visel.

A' megyefőnök legközelebb a' kerületi főispán alatt áll.

Ő végzi közvetlenül azon ügyeket, mellyekben az első elintézés neki tartatott fen, az alája rendelt organumok ügyvitele fölött örökodik 's megteszi mindazon intézkedéseket, mellyek szükségesek arra, hogy a' megyében a' törvények végrehajtassanak, és a' felsőbb hatóságok rendeletei pontosan és haladék nélkül foganasitassanak.

VI.

Az országnak politikai közigazgatás végetti legalsóbb osztályát a' járások képezik.

Ezek kormányát a' járási biztosok kezelik, közigazgatási-szolga-bíró czímmel.

Segéd-tisztviselőkkép melléjük segédek adatnak.

A' járási hatóságok legközelebb a' megyefőnökök alá rendelvek, 's közigazgatási járásaikban, a' politikai közigazgatásnak a' megyei hatóságok részére fen nem tartott minden ügyeire nézve az első végzésű hatóságot képezik.

VII.

A' helytartó, a' kerületi főispánok, a' megyefőnökök és a' járási-biztosok mellé szükséges számú szolgák rendeltetnek, és nekik az irodai kellékek megszerzésére, világitásra és fűtésre, nemkülönbén az írászati ügyek vitelére, a' mennyiben rendelkezhetési állapotban tisztviselő vagy rendszeresített, habár az álladalmi tisztviselő államába nem tartozó napdíjas írászok által a' szükségén segíteni nem lehet, irodaátalány utalványoztatik.

VIII.

A' politikai közigazgatási hatóságnál alkalmazott egyének azon hatóság hivatalhelyén tartoznak állandóan lakni, mellynél alkalmazvák.

A' hozzájuk utasított közigazgatási vidéken belüli hivatalos utazások alkalmával tett kiadások megtérítését a' hatóság számára rendelt utazási átalányból kapják; a' közigazgatási vidéken kívüli hivatalos utazások alkalmával, őket a' szolgálati osztályukhoz mért napdíj 's utiköltség megtérítése illeti.

IX.

A' politikai közigazgatási hatóságok előljárói kötelesek a' föléjük rendelt hatóságok meghagyásait és rendeleteit pontosan és gyorsan teljesíteni.

Ők az összes ügyvitelért felelősek.

Kötelesek gyakori beutazások által, a' reájok bizott hivatalvidék állapotára 's szabályszerű igazgatása felől meggyőződni, 's minden fontosabb események felől előljáróikhoz jelentést tenni.

Az alattuk álló szolgálati személyzet, melly fölött őket a' fegyelmi hatalom, a' hivatalutasítás által közelebb megállapítandó határok között illeti, legszigorúabban köteleztetik a' kapott szolgálati rendeleteket és meghagyásokat pontosan és haladék nélkül teljesíteni, és a' reábizott ügyeket a' hivatalelőljáró utasításai szerint kezelni.

X.

Akadályozások eseteiben, míg a' felsőbb hatóság által más intézkedés nem tétetik, a' helytartó helyét az elnök, a' kerületi főispánét a' mellérendelt helytartósági tanácsos, a' megyefőnökeét ennek titkára, és a' közigazgatási szolgabíróét a' hivatal helyén létező, rangban első segéd látja el.

XI.

A' politikai közigazgatás organumai ügyvitelöknél a' fenálló törvényeket és rendeleteket szem előtt tartani 's azon utasításokra figyelni kötelesek, mellyek nekik az előljáró hatóságok által különös meghagyásokban, vagy saját utasításokban adatnak.

Az ügykezeletet, és a' politikai közigazgatásnál alkalmazott organumok szolgálati állását tárgyazó közelebbi határozatok, a' számukra kiadandó hivatalutasításban foglaltatnak.

XII.

A' politikai közigazgatás legközelebb a' belügyi ministerium körébe tartozik.

A' politikai hatóságokat tehát legközelebb az ezen ministerium hatáskörébe tartozó minden ügyek illetik, a' más ministeriumok ügyletkörébe tartozó ügyek közül pedig azok, mellyek — a' mennyiben azokra közvetlenül az illető ministeriumoktól függő különös organumok nem rendelvék — teljesítés végett a' politikai hatóságokra fognak bízni. A' közzszolgálatnak ez utóbbi ágaiban a' politikai hatóságok annyiban kötelesek eljárni és közremunkálni, a' mennyiben ez nekik az illető ministeriumok által a' belügyministeriummal egyetértőleg kibocsátandó általános törvényes szabályok vagy utasítások és oktatások által meg fog hagyatni vagy megengedtetni.

XIII.

A' politikai közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozik általában a' törvények kihirdetése és végrehajtása, 's a' közbátorság, rend és csend fentartása 's helyreállítása felőli gondoskodás, hivatalvidékek terjedelmében.

Azon organumokkal, melyek a közszolgálatnak ezen ágaira vonatkozó egyes ügyekben eljárásra maradandólag vagy ideiglenesen hivatják, a közigazgatási hatóságok szorgalmasan 's egész készséggel közremunkálni kötelesek.

XIV.

A' politikai organumok hatásköre, a' fenálló vagy kibocsátandó szabályok által kijelelt határok között, magában foglalja különösen a' népesség nyilvántartását, az államtani adatok kitudását és egybeállítását, nemkülönb a' születési, házassági és halálozási lajstromok fölötti őrködést, a' hadsereg kiegészítésére, élelmezésére és beszállásozására szolgáló közremunkálást és az előfogati ügyet; a' csendőrség 's egyéb őrtestek alkalmazását; az utlevél-, hon- és idegeni ügyek 's a' helybeli rendőrségre vonatkozó minden intézetek 's rendelkezések fölötti őrködést; az egyházi, iskolai és alapítványi ügyeket; a' jótékony 's nyilvános intézetekre való felügyelést; a' fogházak igazgatását; a' sajtó 's egyletek fölötti őrködést; a' birodalom- 's országhatárainak nyilvántartása 's az ország- és vizutak jókarban tartása fölötti őrködést; az egyenes adók kivetése, beszédése és leszámításánál közremunkálást és a' jövedéki (Gefälls-) organumok gyámolítását az adó- és jövedéki törvények értelmében; a' földmivelési és szabadalmi ügyeket; a' vízjog és építmények fölötti viszálykodásokban és kisajátításoknál befolyást; a' hivatalvidékökből politikai közigazgatást és álladalmi intézeteket tárgyazó költségvetés elkészítését.

XV.

A' magyarországbani politikai közigazgatás szervezetének és az új hatóságok behelyezésére vonatkozó szabályoknak foganasítása különös, a' belügyministerium alatt álló szervezési bizottmányra ruháztatik.

Ezen bizottmány az igazságügyi hatóságok 's más közigazgatási ágak szervezésére hivatott organumokkal egyetértőleg, különösen a' szükséges hivatalhelyek kikerítése 's felszerelése, a' szolgálati állomások kihirdetése és az ezek betöltését tárgyazó javaslatoknak a' belügyministerium elé terjesztése, a' hivatal átadásának előkészítése és eszközzése és azon intézkedések megtétele felől gondoskodandik, melyek a' politikai organumok hatásköréhez ezen túl nem tartozó ügyek kiválasztása és más utoni teljesítése végett szükségeseznek mutatkoznak.

XVI.

A' csödhirdetés által mindazon egyéneknek, kik politikai szolgálatba akarnak lépni, alkalom fog nyujtatni arra, hogy képességöknek, 's a' mennyiben már közszolgálatban voltak vagy vannak jelenleg is, eddigi alkalmazódásuknak kimutatása mellett, végkép betöltendő szolgálati állomásokra folyamodhassanak.

A' betöltés alkalmával különösen a' folyamodóknak magasb foku képessége és erélyessége, nemkülönben az eddigi hivatalos állásban tett jó sikerü szolgálatai veendőek figyelembe.

A' politikai közigazgatási hatóságoknál rendszeresített tisztviselői állomásokra a' szervezési bizottmány javaslata folytán történendő kinevezések végképeni kinevezéseknek tekintendők, és az alkalmazottaknak a' fenálló szabályok szerint az álladalmi tisztviselőket illető jogokat és igényeket biztosítják.

A' jelenleg ideiglenesen alkalmazott tisztviselők — a' mennyiben fegyelmi okokból el nem mozdítottak, a' végképeni szervezésig államásukban megmaradnak, 's nekik, ha ezentúl a' politikai körben, akár eddigi szolgálati minőségökben akár más minőségben, végképeni alkalmazást nyernek, azon idő, mellyet az ideiglenes alkalmazás napjától kezdve szakadatlanul közhivatalban töltöttek, végképeni szolgálati idejükbe fog számíttatni.

B a c h.

XVII.

Hivatali utasítás

a z

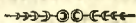
1850-diki September 8-kán kelt legfelsőbb határozvány
következtében

Magyarkoronaországban

életbe léptetett

közigazgatási hatóságok

számára.

Első Szakasz.

**A közigazgatási hatóságoknak szervezete, állása és
ügykezelése.**

1. §.

A' politikai közigazgatási organumok elősorolása.

Az 1850-ki september 8-kán legfelsőbbleg jóváhagyott alapvonalakhoz képest Magyarkoronaországban közigazgatási hatóságokul a' helytartóság, a' kerületi kormányok (főispánságok), a' megyehatóságok és a' járási közigazgatóságok állítottak fel.

Az ügyvitel különös ágaira nézve egyes helyeken vagy tisztségi járásokban saját hivatalnokok vagy hatóságok, például városkapitányságok, rendőri és állomási biztosságok, alapítványok és közintézetek igazgatóságai létesítetnek.

2. §.

Ezeknek egymásalá rendeltsége.

A' helytartóság közvetlenül a' ministerium alá, a' kerületi kormányok a' helytartóság alá, a' megyehatóságok a' kerületi kormányok alá 's a' járási közigazgatóságok a' megyefőnök alá rendelvek.

Az egyes ügyágakra felállított külön organumok, valamint a' községl-előljárók, helyrendőrségre és azon hatáskörre nézve, melly nekik a' politikai közigazgatás ügyeiben kiszabott vagy kiszabni fog, a' közigazgatási hatóságok vezérlete és felügyázata alatt állnak.

3. §.

Hivatal személyzet.

A' helytartóság vezénylete a' helytartót, a' kerületi kormányé a' főispánt, a' megyehatóságé a' megyefőnököt 's a' járási közigazgatóságé a' közigazgatási szolgabíróét illeti.

E' koronaországra nézve az Ö Felsége 1850-ki sept. 8-kán kelt legfelsőbb határozványával jóváhagyott szervezethez képest, az ügyvitel kezelése és előmozdítása végett a' helytartó mellé egy alelnök, helytartósági tanácsosok, titkárok 's egyéb fogalmazó személyzet, — a' főispánok mellé egy helytartósági tanácsos, továbbá kerületi tanácsosok, egy titkár 's a' többi fogalmazó személyzet, — a' megyei főnökök mellé egy titkár 's egyéb fogalmazó személyzet, — végre a' járásokban a' közigazgatási szolgabírák mellé segédek adattak.

Minden hatóság szükséges kezelési és szolgálati személyzetet kap.

4. §.

Helytesség a' hivatalfőnök helyett.

Akadályozások eseteiben, mig a' felsőbb hatóság által más intézkedés nem tétetik, a' helytartó helyét az alelnök, a' főispánét a' mellé rendelt helytartósági tanácsos, a' megyei főnökét ennek titkára, és a' közigazgatási szolgabíróét a' hivatal helyén létező, rangban első segéd látja el.

Minden tisztviselő állandóul hivatalának helyén lakni köteles.

5. §.

Képviselet.

A' végrehajtó hatalomnak kifelé képviselése, mint eddig is, a' közigazgatási hatóságokat, még pedig előljárójuk vagy ezek helyetteseinek személyében illeti.

6. §.

Fegyelmi szabályok.

a) Általában.

A' helytartóság főnöke, a' kerületi főispánok, megyefőnökök és közigazgatási szolgabírák, a' hivatalvidékekbeli közigazgatási hatóságoknál alkalmazott tisztviselők és szolgák fölött, a' fenálló vagy ezentul kibocsátandó szabályok szerint fegyelmi hatalmat gyakorolnak.

7. §.

b) Különösen.

1. Teendők kiosztása.

A' teendők kiosztása minden közigazgatási hatóságnál a' hivatalfőnököt illeti.

Ő határozza meg azt is, vajjon, milly időben 's mi célra kelljen a' mellé rendelt személyzetnek ügyleti és bizottsági utakat tenni.

A' segédek, kik vagy állandóan, vagy a' kerületi főispán meghagyásából azon viszonyok tartásaig, mellyek a' járási közigazgatóság valamelyik organumának székhelyén kívüli felállítását kívánják, ideiglenesen kirendeltetnek, illető utasítványukat a' megyefőnöktől veszik, 's a' járási közigazgatóság nevében, a' nélkül hogy saját hivatalt vagy különös bíróságot képeznének, a' rájuk bizott ügyeket elintézik. Írásbeli végzések, mellyeket ezek községi előljáróknak vagy feleknek kiadnak, illy hozzátétellel irandók alá: „a' kirendelt segéd által cs. k. N. N. járási közigazgatóság nevében.“

8. §.

2. Szolgálati engedelmesség.

Valamint a' helytartó, főispánok, megyefőnökök és közigazgatás¹ szolgabírák, előjáróik rendeleteit és meghagyásait pontosan és gyorsan végrehajtani kötelesek, épen úgy az alattuk álló hivatal-személyzet is hivatalos intézkedéseiket és utasításait pontosan és haladéktalanul teljesíteni 's a' rá bizott ügyeket meghagyásaik szerint kezelni kötelesek.

9. §.

3. Hivatali felelősség.

A' helytartó, főispánok, megyefőnökök és közigazgatási szolgabírák a' közvetlenül vezérletükre bízott hivatalnak egyetemleges ügyviteléről felelősek.

A' 4. §. esetében az illető helyettes minden a' hivatalfőnőkön fekvő köteleességeket teljesíteni tartozik, 's az ügyvitelről felelősség a' helyetteség ideje alatt ő rá nehezedik.

A' közigazgatási hatóságoknak biztosokként kiküldött tisztviselői, feladatuk pontos megoldása 's az e' czélból tett intézkedések iránt felelősek.

A' kirendelt segédek felelősek a' nekik adott külön utasítvány pontos megtartásáért 's mindazon hivatali eljárásokért, melyeket azonkívül a' körülmények kívánatához képest tenni jónak látnak.

10. §.

4. K i n e v e z é s e k.

A' közigazgatási hatóságok betöltendő hivatalállomásaira, a' helytartósági tanácsostól lefelé, mindenkor pályázati hirdetményeket kell legalább is 14 napi jelenkezési határidő kijelölésével, a' hivatalos hirdlapok útján köztudomásra adni.

Minden alkalmazásnál különösen a' folyamodóknak magasb fokú képessége és erélyessége, politikai jó gondolkodása, kormány iránti bebizonyított ragaszkodása, közszolgálatban eddig töltött ideje és minősége, 's mennyire lehet, a' külön nemzetiségek is figyelembe veendőek. — A' közigazgatási hatóságok fogalmazó tisztviselőinek, valamint a' helytartóság és kerületi kormányok kiadóinak, irattárnokainak és igtatóinak kinevezésére a' kijelöléseket, a' helytartó a' belügyministerium elé terjeszti.

A' közigazgatási kormányzóknál minden a' ministeriumnak fen nem tartott kezelési hivatalnokot a' helytartó nevez ki, 's ő ad engedelmet az előkészítő gyakornoki alkalmazásra is.

Napdijnokokat és tisztii szolgálkat minden hatóságnál a' főnök nevez.

A' helytartó, az előljárói állomásokon kívül, melyekre a' kijelölés a' belügyministeriumhoz terjesztendő, kinevezi a' koronaországban létező mindazon büntető-, fegy- és dolgozóházak, siketnéma- és vakintézetek.

beteg-, szülő- és lelenczházak, zálog- és kölcsönintézetek 's a' t. tisztviselőit, kiknek kinevezése elébb az ország igazgató kormányzékéhez tartozott, mennyiben a' kinevezési jog fölött az alapítványi okirat, vagy különös intézkedések által más valami határozva nincsen.

A' magasb fizetési és szolgálati osztályokba lépés nem lépcsőnkénti mellyre megürülés esetében a' legközelebb következő hivatalnoknak igénye van, hanem valóságos előléptetés, mellyre kiválólag csak magasb képesség és érdem nyújt igényt.

Minden a' helytartó által tett kinevezésekről és előléptetésekről (a' szolgálakat ide nem értve), a' folyamodók képességi táblázatának felmutatása mellett a' ministeriumhoz évnegyedenként jelentés teendő.

A' megyei titkároknak és fogalmazóknak, ugy szinte a' közigazgatási szolgabíráknak elhelyezése a' helytartót, a' járási segédeké és a' kerületkebe osztott fogalmazó segédeké pedig, valamint a' kezelő személyzeté is, a' kerületi főispánt illeti.

Az említett alkalmazottakat közszolgálat tekintetéből máshová rendelni, vagy ideiglenesen a' felsőbb hatósághoz beidézni mind a' kettőnek joga van, mi által azonban a' rang és fizetési osztály összes állama meg nem változtathatik.

11. §.

5. J á r a n d ó s á g o k.

A' közigazgatási hivatalnokok és szolgák járulékaiknak folyóvá tétele vagy betiltása, a' főispánokat e' részben illető fölhatalmazáson kívül, a' helytartó által rendeltetik el. Fizetvényi előlegek rendszeren nem adandók, azonban különösen figyelemre méltó körülményeknél a' ministerium hoz javalat tétethetik.

Kiválólag érdemes tisztviselőknak jutalmakat, valamint nagyonszükségű hivatalnokoknak és szolgáknak segélyeket a' helytartó az erre eleve megállapított öszvegen belül, 100 pengő ft. erejeig, 's ugyanazon egyénnek évenként legfőlebb egyszer engedményezhet.

12. §.

6. T á v o l l é t i s z a b a d s á g.

Távolléti szabadság, mennyire a' szolgálat lényeges rövidsége nélkül megeshetik, adható ugyan, de csak ugy, hogy a' hivatalszemélyzet

több egyéneinek egyszerre szabadságolása által a' hatóság munkacréje a' közszolgálat kárával ne esorbítassék.

A' megyefőnök az alatta álló tisztviselőknek távolléti szabadságot legfőlebb két hétre adhat.

A' főispán helytartósági vagy kerületi tanácsosát, valamint a' megyefőnököt is legfőlebb négy hétre eresztheti el, a' kerületi kormány, megyehatóság és járásigazgatóság többi tisztviselőit pedig legfőlebb hat hétre.

A' helytartónak joga van a' kerületi főispánoknak, alelnöknek és helytartósági tanácsosoknak legfőlebb hat hétre, a' koronaország többi közigazgatási hivatalnokainak pedig legfőlebb három hóra távolléti szabadságot adni.

Illy távolléti engedély ugyanazon tisztviselőnek az év folyta alatt rendszerint csak egyszer adathatik, minden másodizbeli engedély csak a' közvetlenül fölebbi hatóság által 's csupán különös figyelmet érdemlő okoknál fogva adathatik.

A' hivatal székhelyéről vagy hivatal körületéből önhatalmu távozások legszigorúbban tiltvák, 's körülményekhez képest fegyelmi uton, és ismétlés esetében hivatalból elbocsátás fenyegetésével büntetendők.

13. §.

7. Hivataltöli felfüggesztés és elbocsátás.

Valamelly tisztviselőnek vagy szolgának kötelességsértés, szolgálat nem kellő teljesítése vagy olly körülmény miatti felfüggesztése, melly annak hivatalában vagy szolgálatában meghagyását lehetlennek mutatja, a' közvetlen hivatalfőnök által a' legközelebb előljáró hatóságnál javalatra hozatik, vagy ha a' késedelem veszélylyel jár, tüstént elrendeltetik 's az előljáró hatóságnak elhatározás végett bejelentetik.

A' fogalmazó segédeket, gyakorlatra fölvett egyéneket 's szolgaszemélyzetet a' helytartó, vagy mennyiben nem általa nevezettek volna ki, a' főispán, alapos okoknál fogva rögtön elbocsáthatja.

Egyébiránt a' tisztí személyzet felfüggesztése és elbocsátása körül a' fenálló fegyelmi szabályok megtartandók.

Vajjon a' hivataltöli felfüggesztéssel egyszersmind a' fizetvény is betiltassék-e, valamint az élelmezési illeték megszabását is, a' felfüggesztett tisztviselő hivatali előljárójának javalatra a' helytartó határozza el.

14. §.

8. Leköszönés és nyugalmasítás.

Hivatalleköszönést a' megyefőnökök, kerületi tanácsosok és titkárok, úgy a' helytartósági személyzet részéről, tanácsostól lefelé, a' helytartó, — a' kerületi kormányok, megyehatóságok és járásigazgatóságok többi hivatalnokai részéről pedig a' főispán fogadhat el.

Minden illy elfogadott leköszönés a' felsőbb hatóságoknál bejelentendő.

Ideiglenes vagy állandó nyugalomba helyezések, további szabályokig a' belügyministeriumnál javalatra hozandók; a' helytartó csak a' szolgabírói segédek, megyehatósági fogalmazók és azon kezelő hivatalnokok 's szolgák irányában intézkedik, kiknek kinevezése tőle függ.

15. §.

Saját segédorganumokhozi viszony.

Közigazgatási hatóságoknak szolgálati állása azon organumok irányában, mellyek, mint a' közintézetek igazgatóságai, számvevő- és pénztartisztek, egészségi személyzet, bátorléti hatóságok, csendőrség 's a' t. a' közigazgatási hatóságok mellé vagy hivatali működéseik gyámolítására, vagy különös ügyágakra nézve adattak vagy alájok rendeltettek, a' 2. §-ban felállított elvhez képest, az illy organumok szervezete iránt kibocsátott rendelvények vagy különös utasítványok által szabályoztatik.

16. §.

Más ministeriumok által felállított organumok iránti viszony.

Olly ügyeknél, mellyek nem a' belügyministerium körébe tartozó politikai közigazgatást illetik, 's mellyeknél a' közigazgatási hatóságoknak más ministeriumok meghagyása folytán kell eljárniok, az ügykezelés a' közigazgatási hatóságok 's azon organumok közt oszlik meg, mellyek erre az illető ministerium által legközelebb felállítottak.

A' pénzügyigazgatóság dolgaiban a' közigazgatási hatóságok hatályköre az egyenes megadóztatás ügyei körül különös határozványok által szabályoztatik, mellyhez képest a' cs. k. adóhivataloknak, mint az országos pénzügyigazgatóságnak kellő segély nyujtandó.

A' középítészeti ministerium ügyeire nézve a' helytartóság és kerületi kormányok székhelyein saját építészhatóságok állítottak, 's ezek által, a' főispánokkal egyetértőleg fog meghatároztatni, melly helyeken kelljen műértő organumokat állandóan kirendelni, kikhez aztán a' megyefőnökök utaltatnak.

Iskolai és vallásügyekre nézve a' kerületi iskolahatóságok és iskolakerületi felügyelők, egyházi hatóságok 's az iskolai, egyházi és alapítványi értéket kezelő és őrző organumok rendeltettek.

Mind ezen, mind a' hadügyi, 's földmivelési és bányászati ministeriumok által felállított organumoknak közigazgatási hatóságok iránti szolgálati viszonyaira nézve, az illető szervezeti szabályokban foglalt határozványok irányadók.

17. §.

Hivatali helyiségek, ezeknek felszerelése, irodai átalány, leltár.

A' közigazgatási hatóság részére megkívántató helyiségek kiállításának, jó karban tartásának, felszerelésének és felügyelésének gondja legközelebb a' hivatalfőnököt illeti, ki e' részben a' szükséges intézkedéseket megteszi vagy megtéteti.

A' közigazgatási hatóság tiszti szükségleteinek fedezésére kiszabott irodai átalánynak kezelését a' hatóságnak egyik tisztviselője viszi, 's a' hivatalfőnöknek számol.

Miután az irodai átalánynyal fedezendő költség biztos alapok hiányában előre meg nem határozhatott, további szabályokig az irodai költségek és tiszti szükségletek fölötti kellőleg okmányolt számadás a' helytartó által a' közigazgatási év végén észrevételeivel a' ministerium elé terjesztendő.

Minden a' hivatalhoz tartozó butordarabról pontos leltár viendő, 's ez, midőn a' hivatal új főnöknek adatik által, alapul veendő. E' leltárba névszerint a' törvénygyűjtemények és kormánylapok 's egyéb tudományos segédeszközök is, mellyek a' közigazgatási hatóságoknál közköltésen szereztetnek, valamint azon jegyzékek és könyvek is felveendő, mellyekbe a' közigazgatás céljaira gyűjtött statisztikai adatok iglatvák.

Ü g y k e z e l é s .

A) Átalában.

1. Egyszerű és gyors elintézés.

Közigazgatási tisztviselőknak az előforduló ügyek lehető legegyszerűbb és leggyorsabb elintézése, 's intézkedéseikben és határozataikban a' leglélekismeretesebb részrehajlatlanság tételük köteleességükül.

Minden hosszadalmasságot és halogatást kerülni kell, 's a' hivatalfőnök mind erről, mind minden nélkülözhető értekezések és levelezések mellőzéséről gondoskodni tartozik.

19. §.

2. Felekkeli érintkezés.

Felekkeli hivatalos érintkezésnél a' közigazgatási tisztviselő mind a' hivatal helyén mind azon kívül emberbarátságot és szolgálati buzgalmat illedelmes komolysággal párosítson, a' hozzá fordulókat készséggel hallgassa ki, hivatalos bajaikban gyors határozatot vagy legalább világos értesítést és oktatást adjon, 's általában tanácssal és tettel segítségökre legyen.

20. §.

3. Levelezési modor.

A' helytartóság, kerületi kormányok, megyehatóságok és járásigazgatóságok (7. §.) levelezései a' hivatalfőnök nevében 's személyes modorban viendők.

Az ügykezelés a' helytartóság és kerületi kormányok kebelében, 's az ügyforgalom a' ministerium, helytartóság és kerületi kormányok közt német nyelven folytatandó.

Ugyan- e' hivatalos nyelvet használandják minden közigazgatási hatóságok is, katonai hatóságokkal és Magyarországon kívüli polgári hatóságokkali közlekedéseiknél.

Felsőbb vagy hasonfokozatu hatóságokkali ügyközléseknél minden a' dologra nem tartozó szószaporítás kerültessék, 's a' hivatalos állásnak megfelelő illem minden szükségtelen udvariaskodó kifejezések mellőztével tartassék meg.

Ha valamely közigazgatási hatóság külfölddel levelez, az e' részbeni tárgyalások rendszerint a' belügyministerium által diplomatikai uton folytatandók; egyébként e' mellett az 1851-ki jul. 16-kán 13747 sz. a. kelt rendelvényhez képest kell eljárni.

Alattas hivatalokhoz, községi organumokhoz, testületekhez vagy társulatokhoz és egyes személyekhez szóló levelekben és intézvényekben a' közigazgatási hatóságok magukat világosan, röviden és határozottan fejezzék ki 's az írásban illemteljes modort használjanak.

21. §.

4. Példánylapok (Blanquette) használata.

Az ügymenet egyszerűsítése 's a' sok irka mellőzése olly feladat, melly a' közigazgatási hatóságok folytonos figyelmét érdemli.

E' czél elérését a' hatóságoknál nagy számban előforduló kiadványokra előnyomott mintázatok és példánylapok használata lényegesen könnyíti, minélfogva a' hivatalfőnököknek mind saját érdekekben mind a' szolgálatában nyomosan ajánlatik.

Gondoskodni kell, miszerint illy példánylapok czélirányosan és egyszerűleg 's telhetőkép egyenlő alakban mind a' hatóságok mind a' községek ügyeire nézve szerkeztessenek, kinyomassanak, 's a' községi előljáróknak midön kívánják, jutányos áron adassanak.

22. §.

[B) Különösen.

I. Ügyviselés a' hivatalban.

1. Egyszerű kezelés.

A' közigazgatási hatóságoknálí kezelés az 1850-ki 8649 sz. a. már közzétett kezelési szabály alapján olly egyszerűen viendő, mint csak az ügyekbeni rend megtartásával 's a' szükséges áttekintéssel megegyeztethető.

23. §.

2. Előforduló tárgyak átvevése és kezelése.

Minden írásbeli benyújtványokat a' hivatalfőnök vagy helyettese (4. §.) maga köteles átvenni, hogy akként az ügyeknek pontos és folytonos áttekintésében maradjon.

A' postáról érkező irtdaraboknak följegyzése a' postaszabályok által van meghatározva. Személyesen megjelenő felek rendszerint nem kötelezhetők, hogy ügyeiket írásbeli benyújtványokkal terjeszszék elő, hanem mind az írott benyújtványok, mind az egyes közigazgatási hatóságok hivatalvidékében divatozó bármelly honi nyelven szóval előadott kérelmek és panaszok elfogadandók.

Ha a' szóbeli előadásból azt vehetni ki, hogy az még hosszabb nyomozás és bővebb tárgyalás anyagát képzendi, akkor rövid jegyzőkönyvbe kell venni 's ehez a' netalán előmutatott okmányokat mellé csatolni; de

ha a' szóbeli előadás lényege minden további tárgyalás vagy nyomozás nélkül azonnal elintéztethetik 's elvégeztethetik, még illy jegyzőkönyv fölvétele sem szükséges.

Valamint a' hivatalban minden szükségtelen irkálás kerülendő, ugy ezzel a' felek is megkimélandók.

A' megyehatóságoknál és járási közigazgatóságoknál vezetendő jegyzőkönyvbe egy oldalra az ügy rövid tartalma igtatandó, akár rendelet, hivatalos levél, benyújtvány, vagy a' megyehatóságnál, járásigazgatóságnál, kirendeltségnél, bizottmánynál vagy tiszti széknél valamely féllel felvett jegyzőkönyv, akár ettől szóval előterjesztett kérvény legyen, — másik oldalra pedig az elintézés rövid tartalma jegyzendő.

A' kirendelt segéd saját ügykezeléséről naplót tartozik vinni, 's annak folyó számai szerint a' netalán nála tartandó irományokat bejegyezni.

24. §.

3. Elintézés. Időhatározás.

Az elintézési fogalmzatok, mellyeket a' hivatalfőnök nem maga szerkesztett, a' fogalmazó aláírásán kívül még a' hivatalfőnök vagy ennek helyettese jóváhagyásával (Approbation) is, a' helytartóságnál pedig az illető szakosztály főnökének aláírásával is ellátandók.

A' helytartóságnál a' helytartó határozza meg, hogy jóváhagyása alá melly fogalmzatok, aláírása alá pedig melly tisztázatok terjesztessenek, midőn egyéb ügyekre nézve e' részben az alelnök által képvisel-tethetik.

A' helytartóságnál mindazon hivatalos irományok, mellyek iránt a' helytartó a' helybenhagyást magának tartotta fen, az alelnök elővizsgálata alá terjesztendők; ugyanez áll a' kerületi kormányoknál a' főispánokra és melléjek adott helytartósági tanácsosokra nézve is.

A' hivatalos irományok elintézésének érvényességére a' hivatalfőnöknek vagy helyettesének aláírása megkívántatik.

A' feleknek minden végzéseket és rendelményeket ugyanazon nyelven kell kiadni, mellyen a' benyújtvány vagy a' szóbeli kérelem (23. §.) tételt.

Végzéseknél, mellyek ellen felsőbb hatóságokhoz hivatkozásnak lehet helye, a' föllebbezés fenhagyása, az időköznek kijelölésével, melly alatt annak történni kell, a' határozványban kijelentendő.

Minden olly esetben, hol a' törvény világos föllebbezési időhatárokat nem szabott, a' föllebbezés a' megyefőnök vagy közigazgatási szolgál-

biró végzése ellen 14 nap alatt, a' főispán vagy illetőleg a' helytartó határozata ellen pedig a' kézbesítés napjától kizárólag számítandó 4 hét alatt megteendő.

Olly intézkedések, mellyek a' közigazgatási hatóságok által közérdekben tételnek, rendszerint a' senhagyott föllebbezési időköz alatt is végrehajtandók, mennyiben általok a' feleknek kipótolhatlan kár nem okoztatnék.

Ellenben olly intézkedések, mellyek által valakinek egy harmadik ellen némi jog adatik vagy megtagadtatik, vagy valamely szabadék engedményeztetik, az érdeklött által kellő időben történt föllebbezés fölötti tárgyalás alatt rendszerint végre nem hajthatók; de hol a' közigazgatási hatóság végzcsét a' halogatásbani fenyegető veszély miatt tüstént végre kell hajtani, ott e' körülmény az elintézésben világosan érintendő.

A' kiadott rendeletek teljesítésének vagy a' föllebbezésekre kiszabott határidőnek ellenőrzése végett, a' kézbesítés, postára adás vagy küldönczre bizás napját mind magán a' hivatalos irományon, mind az illető kimutatási iven láthatóvá kell tenni.

25. §.

4. Ü g y f o l y a m.

a) Föllebbezéseknél.

Közigazgatási tárgyakban az ügyfolyam rendszerint a' szolgabirótól a' megyefőnökhöz, a' megyefőnöktől a' kerületi kormányhoz, ettől a' helytartósághoz, 's innen a' ministeriumhoz megy.

Olly ügyekben, mellyeknél formaszerinti határozásnak kell történni, rendszerint a' közigazgatási szolgabiró első folyamodványi hatóság, kivételével azon eseteknek és ügyeknek, mellyeknek első eldöntése utasítvány, különös szabály, vagy törvények és rendeletek által világosan a' megyefőnöknek vagy kerületi kormánynak tartatik fen.

A' szolgabiró határozásától a' föllebbezés a' megyefőnökhöz, 's ez utóbbtól másod folyamodványként a' kerületi főispánhoz megy.

Ha az első eldöntés a' megyefőnöktől ment ki, a' kerületi főispán szinte másod folyamodványt képez.

Ha pedig az első eldöntés a' kerületi főispántól megy ki, ugy a' helytartóság képezi a' másod folyamodványt.

A' ministerium harmadik és utósó folyamodvány, azon ügyek kivételével, mellyeknek végelintézése a' ministerium által a' helytartóra bizatik.

A' megyefőnök és kerületi kormány, valamint a' kerületi kormány és helytartóság egybehangzó végzései ellen további föllebbezésnek rendszeren nincs helye; szinte nem engedtetik föllebbezés a' helytartó végzése ellen olly esetekben, mellyekben a' végérvényű utósó eldöntés joga a' ministerium által ő rá ruháztatott.

Minden fölebbezés ugyanazon hatóságnál nyújtandó be, mely ellen irányozva van, 's az által, saját észrevételeivel az előljáró hatóság elé terjesztendő.

26. §.

b) Jelentéseknél és rendeleteknél.

A' szolgabírák, megyefőnökök, főispánok és a' helytartó, a' közvetlenül előljáró hatósághoz minden hivataluk vidékében előforduló jelentékeny eseményről és tapasztalatról jelentést tenni, valamint szinte minden oly javaslatot is oda intézni kötelesek, melyet a' közigazgatási ügyekre nézve jónak találnak.

Sürgős és fontos esetekben, vagy felsőbb utasítás folytán, a' megyefőnök vagy illetőleg a' főispán, jelentését a' legközelebb fölibe rendelt hatóság mellőztlével közvetlenül a' helytartóhoz vagy ministeriumhoz intézheti, de erről egyúttal a' főispánt és illetőleg a' helytartót értesíteni köteles.

A' szabott időszakokban teendő jelentések és összeállítások iránt külön utasítványok fognak következni.

Olly ügyekben, melyek a' koronaországban valamely bizonyos hivatal kerületén belüli helyhatóság nyomozásán vagy tárgyalásán alapulnak 's melyeknek elintézésénél a' helytartóság részéről befolyás nem szükséges vagy nem czélszerű, sőt néha hátráltató volna, mint például rendőri értesítések adásánál és kérésénél, honi viszonyok vagy hovátartozóság kipuhatolásánál, lakosításnál, házassági engedélyeknél vagy felmentvényeknél, egyházi anyakönyvek kivonatinak átküldésénél, okiratok kézbesítésénél vagy hitelesítésénél, üzletengedélyezéseknél, hátralevő díjak vagy élelmezési illetékek beszedésénél, könyöradományok gyűjtésénél, hivatalos hirdetmények közzétételénél 's a' t. a' kerületi főispánok a' cs. k. ministeriumokkal 's a' szomszéd koronaországok hatóságaival közvetlen ügyforgalomba léphetnek, valamint ez utóbbiak is közvetlenül hozzájuk fordulhatnak.

Szinte így a' megyehatóságok is közvetlen levelezésbe léphetnek hasonló eseteknél a' határos koronaországok kerületi kapitányságaival vagy az ezekkel egyenlő közigazgatási hatóságokkal.

A' ministeriumnak főispánokhoz szóló rendeletei, mennyiben különösen sürgető viszonyok közvetlen odaküldést nem igényelnének, rendszeren előbb a' helytartóhoz, 's ettől, megtekintés után tüstént az illető kerületi kormányhoz küldetnek.

Hasonlag a' helytartónak a' megyefőnökökhez szóló meghagyásai rendszeren a' főispánok útján kézbesitetnek.

27. §.

5. A' határozat kézbesítése.

Ha hatóságokhoz, községekhez, testületekhez vagy egyes személyekhez kézbesítések lennének intézendők, melyek posta után nem eszközölhetők, akkor az átvitelre rendelt személyek a' voltaképp megtörtént kézbesítést a' hatóságnak vagy feleknek átvételi bizonyítványával igazolni kötelesek.

A' postával menő hivatalos iratokról a' postaszabályok szerint külön naplók vezetendők.

A' megyefőnök gondoskodjék, hogy a' megyében fekvő oly községeknél, melyek a' megyehatóság és illető járási közigazgatóság székhelyével postakapcsolatban nincsenek, a' községek költségére, rendezett levélhordószolgálat hozassék be.

28. §.

6. Iratok eltartása.

A' hivatalos irat elintézése és kézbesítése után a' közigazgatási hatóságnál maradó fogalmzatok és okmányok elteendők, 's a' személyek nevei és tárgyak szerint mulatókönyvbe (index) igtatandók.

29. §.

7. Pénztárügy, költségvetés, számolás általában.

Kisebb hivatali kiadásokra előlegezés különösen.

A' közigazgatási hatóságoknak adóhivatalok, pénzügyi és ellenőrségi organumok iránti viszonyai pénz és pénztárügy, költségvetések és számadások tekintetében, az adót és pénztárügyet illető külön szabályok által határozatnak meg.

Oly kisebb pénzkidadások fedezésére, melyeket előbb a' közigazgatási hatóságok mint olyanok viselni köteleztettek, 's melyek most mennyiben vagy a' községekre vagy az országra nem hárulnak, vagy nem az irodai és utazási átalányból fedeztetnek, a' birodalmi kincstár terhére esnek, — a' főispánoknak és megyefőnököknek számadás mellett előlegek utalványoztatnak, vagy nekik az illető pénztáraknál bizonyos összegig állandó hitel nyitattik.

II. Ügyvezetés hivatalon kívül.

30. §.

1. Időszaki körútak.

A' helytartó, főispánok, megyefőnökök és közigazgatási szolgabírák a' rájuk bízott hivatalvidék állapotáról 's rendes kormányzásáról ismételt beutazások által meggyőződést szerezni, az igazgatásban észrevett fogyatkozásokon segíteni, vagy azoknak elhárítása, ugy, mint a' kormányzatuk alá bízott tárgyak körül ohajtandó más javítások behozása iránt a' szükséges rendszabályokat felsőbb helyen javaslatba hozni kötelesek.

31. §.

2. Tiszti székek tartása.

Hogy a' járásigazgatóság székhelyétől távolabb lakó felek, egyszerűbb, sürgős vagy csekélyebb ügyekben, a' járásigazgatósághoz írott benyújtványnyali folyamodás vagy személyes megjelenés kénytelenségétől megkíméltesse, minden közigazgatási szolgabírónak intézkedni kell, miszerint olly helyeken, hol járásbíróóság állítatik, 's hol járásigazgatóság vagy kirendelt segéd különben sem székel, egy a' lakosságnak kihirdetendő bizonyos napon, még pedig minden két hét alatt legalább egyszer, maga a' közigazgatási szolgabíró vagy a' mellé adott segéd által tiszti szék tartassék.

Illy tiszti székeket olly helyeken is, mellyek nem járásbíróóság székei, a' körülmények kívánata szerint eleve közhírré teendő rendes időszakokban megtartatni, a' közigazgatási szolgabíróra bízatik. A' meghatározott hely tiszti székéhez idézett községek lakosainak joguk van e' napon 's a' kitűzött órákban a' kirendelt közigazgatási hivatalnok előtt megjelenni, annak, a' járásigazgatósághoz intézett írásbeli benyújtványokat átadni, vagy ügyes bajos dolgaikat szóval előterjeszteni, 's ezek iránt oktatást vagy tanácsot nyerni, tüstént hivatalosan elintézhető esetekben határozatát elfogadni, — olly ügyek fölött pedig, mellyek hosszabb nyomozást és tárgyalást igényelnek, vagy a' kiküldött hivatalnok tisztathóságát vagy felhatalmazását fölülhaladják, rövid jegyzőkönyv föl vételét kérní.

Illy tiszti székeknél tétethetnek olly vizsgálatok és kihallgatások is, mellyek a' járásigazgatóság előtt már megindított tárgyalásokhoz szükségeltetnek.

Az e' mellett átadott írásbeli benyújtványok a' hivatalos jegyző-könyvbe folyó számok alatt beigtatandók és rendesen elintézendők.

32. §.

3. Bizottmányok.

Ha ezenkívül valamely sürgetős vagy fontos dologban a' közigazgatási organumnak személyes föllépte, vagy valamely közigazgatást érdeklő tárgyban helyszinti nyomozás lesz szükséges, az a' végett kiküldött tisztviselő, hivatalfőnökének meghagyásához képest jár el, a' rá bízott ügyet szemességgel, buzgalommal 's minden szükségtelen halogatás nélkül megindítja és elvégzi, 's felőle ugy, mint minden tapasztalatokról, mellyeket hasonló alkalmaknál a' községek igazgatásának állapota körül szerezhethet, hatóságának szóval vagy írásban jelentést teend.

Ha valamely biztosként kiküldött tisztviselőnek, kiküldetése céljával egybe nem függő más panaszok adatnak elő, azokat, mennyire saját megbizási föladatának háttérbe szoritása nélkül megtörténhetik, elintézi, 's e' közben a' tisztí székeknéli ügykezelés iránt (31. §.) kiadott utasítás szerint jár el.

33. §.

4. Úti költségek fedezése.

Azon utazások, mellyeket közigazgatási tisztviselők hivatalos kötelességök teljesítésében a' belügyministeriumot illető hatáskör határain belül tesznek, hivatalos természetűek 's annálfogva a' rendszerített úti átalányokból fedezendők.

Illy, a' hivatal vidékén belül tett utazásoknál viselt költségek megtérítését a' közigazgatási hivatalnokok a' hatóságuk számára évenként általányozott előlegekből, a' nélkül azonban, hogy napdíjakra vagy utazási illetékekre igényök lenne, olly módon nyerik: hogy az úti költségeket saját hatóságuknak ugyan, de nem az általányt előlegező birodalmi kincstár irányában mindenkor beszámolni és kimutatni tartoznak, mennyiben egymás közt e' tekintetben másként nem egyeztek volna.

Az általánybani részvét módja és mértéke az illető hatóság hivatalnokainak egyezkedésére, vagy ha ez nem sikerülne, a' helytartóság elhatározására hagyatik.

Második Szakasz.

Közigazgatási hatóságok hatályköre.

A) Általános határozatok.

34. §.

Törvényes hatály általában.

A' közigazgatási organumok működéséhez tartozik főképen hivatalvidékük körében a' törvények kihirdetéséről és végrehajtásáról, a' közbátorság, közcsend és rend fentartásáról és helyreállításáról, 's a' közjónak előmozdításáról gondoskodni.

A' nyilvános organumoknak és hatóságoknak minden hirdetményei és rendeletei az illető hivatalvidékben divatozó nyelveken közzéteendők. Hivatalos ügyködésekben, intézkedéseikben és végzéseikben a' hatóságok magukat a' fenálló rendeletekhez tartandják.

35. §.

Népesség irányábani állás.

A' köztisztviselő munkásságának nemcsak a' hivatal korlátolt körében 's az iratok és írásbeli tárgyalások terén kell mozogni, hanem neki a' községekre buzdítólag, oktatólag és vezetőleg is kell hatni, a' törvény szellemét világosan fölfogni és világossá tenni.

A' köztisztviselő az ügyek kezelésében minden sok irka mellőztével legnagyobb egyszerűséget és gyorsaságot kövessen, hol kívántatik, személyesen lépjen fel, 's az által, valamint általában nézeteinek őszintesége 's az eszközök tisztasága által, a' kormány iránt bizodalmat gerjesszen.

A' közigazgatási tisztviselők különösen a' néppel közvetlen közlekedésben maradjanak, 's hol csak lehet, személyes oktatás, közvetlen örökös és czélszerű föllépés által helyszinén működjenek.

A' közjólét érdekében iparkodjanak egyes osztályok vagy az összes népség kérelmeivel, kívánalmival és szükségeivel megbarátkozni, 's meny nyire a' hatóságot illető hivataltekintély vagy keze alatt álló eszközök szerint kivihető, vagy a' nyilvános organum állásának egyes pártévali összezavarása nélkül eszközölhető, tanácslólag és segítőleg kezére jární.

36. §.

Községekhezvi viszony.

Közigazgatási organumoknak községek irányábani viszonya és hatálya külön rendelvényekkel határozatik meg.

37. §.

Hatáskör terjedelme.

A' közigazgatási hatóságok hatálya közvetve vagy közvetlenül névszerint mindazon tárgyakra vonatkozik, mellyek az 1850-ki sept. 8-kán legfelsőbbleg jóváhagyott szervezeti alapvonalok XIV §-ában előszámlálvák.

E' mellett a' közigazgatási hatóságoknak nem csupán a' belügyministerium körébe közelébb tartozó ügyeket kell vezetniök, hanem más ministeriumok, jelesen pénzügy, vallás és közoktatás, kereskedelem, ipar és közmunkálatok, földmivelés és bányászati ministeriumok organumai-ként is, az e' részben kibocsátott szabályokhoz vagy e' ministeriumok különös utasításaihoz képest vagy önállólag vagy együttműködőleg föllépniök.

38. §.

Közigazgatási hatóságok illetősége.

a) Maguk közt.

Minden közigazgatási hatóságnak föladata nem csak az alája rendelt organumok hivatalkodása fölott örködni, hanem maga is mindazon ügyeket, mellyek egész hivatalvidékét érdeklik, vagy hozzá különös rendeletek mellett utaltatnak, avagy föllebbezés útján jutnak, elintézni tartozik.

A' koronaország politikai közigazgatását a' helytartó vezérli és arra felügyel; töle mennek ki a' rendeletek és határozatok, mellyek az egész országot érdeklik, vagy mellyekre a' ministerium által fölhatalmaztatott vagy utasítatott.

39. §.

b) Más hatóságok irányában.

Ha valamelly közigazgatási hatóságnak más nyilvános organumok irányábani hatályköre fölott kétség támad, azon tárgyak közt, mellyek leg-

közelébb a' belügyministerium ügykörébe vágnak, 's azok közt, mellyek más ministeriumokhoz tartoznak, különség teendő.

Az elsőknél minden esetre, és annyiban kell föllépni a' közigazgatási hatóságoknak, mennyiben olly tárgyak elintézése a' községi organumokra nem bízott, vagy azok végett határozottan külön organumok felállitva nincsenek; az utóbbiaknál pedig a' közigazgatási hatóságok csak annyiban vannak működésre hivatva, mennyiben az illető ministeriumok által, egyetértőleg a' belügyministeriummal igénybe vétettek.

B) Különös határozatok.

40. §.

Törvények és rendeletek kihirdetése.

A' törvények és rendeletek kihirdetése az 1849-ki mart. 4-kén kelt legfelsőbb nyiltparancs 's az utólag kibocsátott szabályok, valamint jelen ujasítvány 34. §-ának részletes határozatai szerint történik.

Különösen a' megyefőnököknek és közigazgatási szolgabírónak arra kell ügyelni, hogy az országos törvény- és kormánylap, mellyet minden község megszerezni tartozik, a' községelőljáróknak rendesen kezoklöz jusson, 's ezek által halasztás nélkül, még pedig olly módon közhírré tétessék, hogy róla mindenki tudomást szerezhessen. A' törvénylapok minden esetre, akár történjék a' község részéről más nemű hirdetés, p. o. kifüggesztés, tisztí székeken, vásár- és ünnepnapokoni fölolvadás 's több effélék által, akár nem, a' község előljárója által mindenkinek betekintetésre 14 napig kitárandók, aztán összeszedendők 's mint község tulajdona, biztosan megörzendők.

Ha a' közigazgatási hatóságok még más hirdetésmódokat is szükségeseznek tartának, gondoskodni kell, hogy a' községelőljáró az e' részben hozzá intézendő meghagyásnak megfeleljen, melly czélból, fontos esetekben a' megyefőnökök és szolgabírák a' kibocsátott törvények és rendeletek iránt szóbeli felvilágításokat és oktatásokat adjanak vagy adassanak.

41. §.

Népesedés viszonyainak nyilvánosságban tartása.

a) Statistikai adatok gyűjtése átalában.

A' közigazgatási hatóságok hivatalfőnökei rajta legyenek, hogy a' hivatalkörükbeli népesedés viszonyairól a' kormánynak tudni méltó stati-

stikai adatokat, jelesül a' népnek száma, elosztása, életkora, állapota, vagyona, laka, foglalkozása és adózása körül összegyűjtsék 's áttekinthetőleg összeállítsák.

E' fölött a' közelebbi határozványok külön utasítvánnyal fognak megszabadni.

42. §.

b) Összeírás.

A' közigazgatási hatóságoknak a' községelöljárók közremunkálása mellett eszközözendő népszámlálásra befolyása a' fenálló összeírási törvények által szabályoztatott.

43. §.

c) Születési, házassági és halálozási lajstromok.

(polgári államkönyvek).

A' közigazgatási organumoknak örködniök kell, miszerint a' születési, házassági és halálozási lajstromok (polgári államkönyvek) a' fenálló szabályok szerint vezetessenek.

E' lajstromok megigazítása körül a' megyefőnök első eldöntő hatóságot képez.

44. §.

d) Házassági ügyek.

A' házasságok közigazgatási megengedését tárgyazó határozatoknak rendezése külön rendelvényre tartatik fen. Mig ez elkövetkeznek, a' fenálló határozványokhoz kell alkalmazkodni.

45. §.

e) Örökbefogadás, törvényesítés; nemesedési ügyek.

Örökbefogadási és törvényesítési ügyek a' bíróságok hatáskörébe tartoznak. Mennyiben pedig egyszersmind nemesség átruházása is forogna fen, a' tárgyalás, mint általában minden nemességi ügyekben, a' közigazgatási hatóságot illeti.

46. §.

f) Állampolgárság, be- és kivándorlás.

A' birodalmi polgárságba fölvétel, további rendelkezésig a' belügy-ministeriumhoz tartozik.

Kivándorlás és ennek következményei fölötti versengésekben a bíróságok határoznak.

Felügyelni a kivándorlásokra, s elhatározni, vajjon a kivándorlani kívánó egyéneknek törvényes akadály, például katonai kötelezettség, nem áll-e utjokban, a közigazgatási hatóságok dolga.

47. §.

Katonai ügyek.

n) Hadsereg kiegészítése.

(Ujjoncozás.)

Az ujjoncozási szabályok meghatározzák a hivatalos teendőket, mellyek a közigazgatási hatóságoknak a községi elöljárók közremunkálásával az ujjoncozás ügyénél kötelességökben állnak.

48. §.

b) Hadi szolgálatból szabadságra eresztés és végelbocsátás.

(Sérvvitések).

A közigazgatási hatóságoknak hadi szolgálatból szabadságra eresztés és végelbocsátás eseteiben működése iránt az eddig követett szabályutasítványok érvényesek.

A járásban találtató szabadságoltak és nyiltlevelés sérvvitések felelő szabályos jegyzékek a járásigazgatóságnál vezetendők.

49. §.

c) Hadsereg élelmezése.

A hadsereg élelmezése ügyében a közigazgatási organumok a katonai hatóságok megkeresésére közremunkálni kötelesek. Az élelmezésnek bérlés utjáni biztosítása körül a megyefőnök további határozatig az eddig fenállott szabályok szerint jár el.

50. §.

d) Beszállásolás és fuvarszolgáltatás.

A hadsereg beszállásolása körül az 1851 majus 15-kén kelt legfelsőbb nyiltparancs s az arra vonatkozó rendeletek és utasítások szerint kell eljárni.

Fuvarszolgáltatás (előfogatok) iránt további rendelkezésig a' fenálló intézkedések lesznek megtartandók.

Az ez ügyekbeni hivatalkodás legalsóbb vonalban a' közigazgatási szolgabíró 's a' községelöljáró közt oszlik meg.

Az első jelöli ki a' kört, mellyre a' beszállásolás és előfogadás minden állomáson kiterjed, szinte ez határozza meg, vagy hol állomási biztos van, ez által meghatározatja, mennyi esik a' beszállásolandó legénységből 's a' kiállítandó előfogatokból, minden a' beszállásolási vagy előfogati járásban fekvő helységekre különkülön.

A' beszállásolandó legénységnek és kiállítandó előfogatoknak minden községbeni felosztása, valamint a' szállás- és előfogati illetéknek is az ahoz igényt tartó községi tagok közt kiosztása, hol saját szállás- és előfogati biztosok nem léteznek, legközelebb a' községelöljáró dolga.

51. §.

e) Katonai karhatalom 's végrehajtás.

Ha a' csend és bátorlét fentartására vagy helyreállítására a' község vagy járáshatóság rendelkezése alatt álló eszközök nem elégségesek, szükséges katonai karhatalomért a' megyefőnök útján a' főispánhoz kell folyamodni.

Különösen sürgős esetekben, hol a' késedelem veszélylyel jár, joga van a' megyefőnöknek katonai karhatalmat saját felelősségére is szorgoltni, miről azonban az előljáró hatóságnak tüstént jelentést teend.

Adóbehajtásokra miként fordítassék a' katonaság végrehajtó közreműködése, az adószabályok által határozatják meg.

52. §.

Földterületi határok.

Közigazgatási hatóságok kötelessége a' birodalom és ország határainak fentartása és megjelölése, valamint a' határterületek csorbitásának meggátlása és a' határigazítások iránt gondoskodni.

Az ország, kerület, megye és járás határainak leírásai, földabroszjai és rajzai, az illető országos, kerületi, megyei és járáshatóságoknál az ezekhez tartozó statistikai adatokkal együtt nyilvanságban tartandók 's gondosan őrzendők.

A' községek határvonalaira ügyelés a' községelöljárók kötelessége, kik vigyázni fognak, hogy a' határok kellőleg kijelöltessenek, a' határ-

kövek és határdombok el ne mozdítassanak, 's határcsorbitások ellen a' törvényes eszközök idejében alkalmaztassanak.

53. §.

Csend és bátorlét iránti gondoskodás.

I. Átalában.

1. Közigazgatási hatóságok föladata.

A' közigazgatási hatóságok kötelesek gondoskodni és őrködni, hogy a' közcsend és rend fentartassék, ennek megtámadasai 's a' személy- és tulajdon sértései, akár vak esetből származzanak, akár emberi tevékenység által szándékosan vagy véletlenül okoztatnának, megelőztessenek, előforduló rend- és bátorlétzavarásoknál a' kár tovább harapózása meggátoltassék, a' bekövetkezett kártékony következmények elhárítassanak, 's a' törvényt áthágók az arra hivatott hatóságok kezébe adassanak.

54. §.

2. Közremunkálás.

a) a' község egyénei részéről.

Valamint átalában a' törvényes rend és bátorlét gondjával megbízott organumokat feladatuk teljesítése körül a' közjó érdekében gyámolítani minden egyes honpolgárnak kötelessége, ugy különösen a' község-elöljárók is saját felelősségük alatt törvényszerűleg köteleztetnek, hogy a' közigazgatási hatóságoknak a' személy- és vagyonbátorság fentartása és helyreállítása, 's az ezeket fenyegető veszélyek elhárítására célzó rendszabályok körül segélyökre legyenek, az e' kötelesség teljesítésére 's a' belcsend és közbátorlét fentartására szükséges intézkedéseket kellő időben megtegyék 's az erre netalán kivántató eszközök előállításáról gondoskodjanak, végre fenylendő törvényáthágásoknál a' tetteseket jelentsék be, fogassák el 's a' törvényszéknek adassák által.

55. §.

b) a' csendőrség és katonaság részéről.

A' csendőrségnek politikai közigazgatás céljaira fordítása az 1850 január 18.-kán kiadott alaptörvény 's ezen örtest számára kibocsátott külön utasítványok által szabályoztatik.

A' katonaság segélye az 51 §. szerint vétetik igénybe.

56. §.

c) a' bíróságok és álladalmi ügyészség részéről.

Közcsendet és rendet, egyesek és összes népség bátorlétét 's jogvédelmét tárgyazó ügyekben, a' közigazgatási organumok az igazságszolgáltató hatóságokkal 's álladalmi ügyészséggel szükséges egyetértést tartani 's azokkal a' közös czél elérésére együtt működni kötelesek.

57. §.

II. Különösen.

1. Elemi viszontagságoknál, gyűjtéseknél, jutalom-béreknél. (Taglien).

Előforduló elemi szerencsétlenségeknél a' közigazgatási hatóságok a' községek segélyével haladék nélkül és erélyesen mindent elkövetni tartoznak, hogy a' baj tovább terjedésének eleje vétsésk, a' megszorultaknak vagy károsultaknak kitelhető segély nyujtassék, a' beállott következmények, főleg mennyiben a' községi jólétre ártalmasak, mielőbb elhárítassanak, a' kár terjedelme és oka kinyomoztassék, 's mind az, mi a' szerencsétlenség ismétlésének meggátlására czélszerűnek mutatkozik, gondosan elintéztessék.

A' főispánnak és helytartónak joga, hivatalvidékének körében az elemi viszontagságok által vétkükön kívül és súlyosan károsultak részére alkalmas uton gyűjtéseket indítani.

Illy gyűjtések eredménye 's hová fordítása felől mindenkor nyilvános tudósítást kell tenni.

Tűz-, víz- és más veszélyek körül különösen kitüntetett viseletért jutalmakat 's életmentési díjakat, a' helytartó a' fenálló szabályok mértéke szerint engedményez.

58. §.

2. Birtokháborgatásoknál.

Ha valamely járásban erőszakos birtokháborgatások történnek, a' közigazgatási szolgabíró mindazon rendeleteket megteszi, vagy a' felsőbb hatóság útján megtéteti, mellyek a' fenforgó körülményekhez képest a' közcsend és rend fentartására és helyreállítására 's további megtámadások gátlására szükségeseknek mutatkoznak.

Egyébiránt a' hivatalos eljárás és elhatározás a' bírósági hatóságokat illeti.

Minden önségély, melly elébb némelly esetekben a' feleknek megvolt engedve, mint törvényes jogállapottal egybe nem férhető, megszüntettetik, 's a' vélt jog a' közigazgatási vagy igazságügyi hatóságoknál keresendő.

59. §.

3. Sajtó- és egyleti ügyekben.

A' közigazgatási hatóságoknak sajtó- és egyletügyekbeni hatálya külön szabályok és a' büntető törvény által rendeztetik.

60. §.

4. Szegényügy és jótékony intézetek.

A' közigazgatási hivatalnokoknak örködniök kell, hogy a' szegények ápolásáról a' fenálló törvényes rendeletek szerint gond legyen; hogy a' szegények körüli rendőrség kezelése, melly legközelőbb a' községek kötelessége, fentartassék, 's hogy a' szegények gyámolására vagy más jótékony czélokra szentelt alapítványok és intézetek (szegényintézetek, ápdák, árva- és felekezházak, kiseddévók 's a' t.) az alapító akaratához 's a' fenálló határozatokhoz és szabályokhoz képest kormányoztassanak és használtassanak.

61. §.

5. Javító intézetek.

Olly fenyítő intézetek, javító- és dolgozóházak igazgatását, mellyek álladalmi intézetekül tekintendők, a' közigazgatási hatóságok felügyelete alatt az ezek által kirendelt organumok kezelik.

Azon dolgozó- és javítóházaknál pedig, mellyek nem álladalmi intézetekül tekintendők, a' közigazgatási hatóságokat a' felügyelet illeti.

62. §.

6. Egészségi ügyek.

Az egészségi rendőrség kezelése legközelőbb a' községi előljárók feladatai közé tartozik, kiknek kötelessége mindazt, mi a' községtagok egészségére veszélyes lehetne, elhárítani, kitörő járványnyavalyákról vagy ragályos kórokról az előljáró közigazgatási hatóságnak haladéktan

lan jelentést tenni 's az illy esetekben kitűzött rendszabályokra szigoruan felügyelni.

Az előljáró közigazgatási hatóságok tiszte a' községi előljárók fölött e' részbeni köteleességük teljesítésére nézve ellenörködni, őket gyámolítani 's különösen oda munkálni, hogy vagyontalan községtagok megbetegülés esetében szükséges ápolást nyerjenek; továbbá ezek adják ki azon rendszabályokat, mellyek egészségi rendörség tekintetében a' járásra nézve szükségeseknek látszanak; ezek ügyelnek fel a' hivataljárásukban fenálló kör- és sinylöntézetekre, tébolydákra, lelencz- és szülészházakra.

A' közigazgatási hatóságok ez ügyekre befolyásának terjedelme és módja, ugy saját egészségügyi organumok kirendelése és alkalmazása körüli közelebbi határozványok külön fognak kiadatni.

63. §.

7. Idegenek körüli rendörség.

Idegenek körüli rendörséget gyakorolni legközelebb a' közigazgatási hatóságok feladata.

Ebben gyámolítatnak a' községi előljárók által, mennyiben némelly ide vonatkozó egyes ügyek világosan azokra bizatnak, és a' különösen felállított bátorléti organumok (p. o. városkapitányságok, rendörbiztosságok, csendörség) által.

A' birodalomba jövő külföldiek 's azok utazási okiratai körüli rendörségi eljárásra nézve, mig az idegenek iránt saját törvény bocsátatnék ki, a' jelenleg fenálló szabályokat kell megtartani.

Külföldi mesterlegények és munkások vándorkönyveinek láttamozása a' birodalom határain beléptükkor, a' munkavállalás helyén 's olly helyeken, hol saját városkapitányság vagy rendörhatóság létezik, valamint akkor is szükséges, ha a' vándorlás más koronaországba, mint mellyben a' birodalomba lépés történt, folytattatni czéloztatik.

64. §.

8. Utlevelügy; belföldiek utazási okiratai.

A' belföldi utazásokra 's külföldre szóló utazási okiratok kiadását illető határozványok külön szabályokban foglaltatnak.

Mesterlegényeknek honi bizonyítvány alapján vándorkönyveket a' megyei hatóság, városokban és mezővárosokban pedig, mellyek rendezett tanácscsal bírnak, a' tanács ad ki.

Ha a' vándorkönyvnek külföldi utazásra utlevélként kell szolgálni, akkor az utlevelekre kiszabott föltételek teljesítendők. Vándorkönyveknek olly helyeken láttamozása, hol a' mesterlegény munkában állott, a' községi előljáró részéről történik, ha különben ott helyben saját rendőrhatóság nem létezne.

A' kiadott és láttamozott utazási okiratokról és vándorkönyvekről, az azzal megbizott hatóság saját jegyzéket vinni köteles.

65. §.

9. Kikísérési ügy (Schub), magukat nem igazolható idegenek eltávolítása, czirkálások.

Mig községi vagy honossági törvény által más nem rendeltetik, addig valakinek mellyik községhez tartozósága fölött a' közigazgatási hatóságok az eddigi szabályok szerint határoznak.

Ha a' községelőljárónak rendelkezésére álló eszközök a' községnek valamely veszedelmes, magát nem igazolható és kereset nélküli idegentől megszabadítására nem elégségesek, akkor az előljáró a' közigazgatási hatósághoz forduljon.

A' közigazgatási szolgabíró, vagy olly helyeken, hol cs. k. rendőrhatóság létezik, ennek főnöke itéli el, vajjon valamely magát igazolni nem képes idegen, kiszabott útirány szerint küldessék-e honába, vagy ha külföldi volna, a' határokon tétessék-e tul, vagy pedig a' fenálló törvényes szabályokhoz képest forma szerint kísértessék ki.

Ha kikísérés rendeltetik el, e' határozat lehető legrövidebb uton végrehajtandó.

Ha a' helyhatóság valamely külföldinek az ország határin túl vitétését szükségesnek találja, ez iránt a' megyefőnöknek tegyen jelentést; ki ha az országból kiparancsolás a' fenálló szabályokon alapszik, a' szükséges rendeleteket megteszi, kétes esetekben pedig a' kerületi kormányhoz jelentést intéz, melly vagy mingyárt határoz, vagy körülményekhez képest a' helytartó utasítását kikéri.

A' kikísérési ügynek törvényes rendezése az e' részben fenálló rendelvények fentartandók, azonban a' közigazgatási hatóságoknak gondoskodniok kell, hogy a' kikísérési állomások kitűzése, mint szinte a' kísértettek őrzése és kísérése iránt a' községek közremunkálásával eleve olly intézkedések tétessenek, mellyek a' körülményekhez képest szükségesek, vagy a' helyi viszonyoknál fogva czélszerűeknek mutatkoznak.

Csavargóknak, gyanús egyéneknek, katonaszökevényeknek, vagy törvénszegőknek kikutatása vagy kézrekaparítása végetti czirkálások, a'

megyefőnök vagy közigazgatási szolgabíró által, a' körülményekhez képest időről időre, vagy a' községelőjárók vagy bírósági organumok megkeresése folytán rendeltetnek el.

66. §.

10. Helyrendőrség.

a) Ennek általábani kezelése.

A' helyrendőrség részint az álladalmi hatóságokat, részint a' községi organumokat illeti.

Ennek kezelése lényegileg az elővigyázati rendszabályoknak minden ollyasmi elhárítására alkalmazásában áll, mi a' község lakosinak életét, egészségét, vagyonát és jóllétét veszélyeztethetné vagy sérthetné.

E' mellett a' helyrendőrség egyes ágaira nézve fenálló törvényes szabályok figyelemben tartandók.

A' közigazgatási hatóságnak kötelessége a' községi választmányokat és előjárókat e' kötelességek terjedelméről kellőleg kitanítani, azoknak teljesítésében gyámolítani és rájuk felvigyázni, 's mennyiben általánosabb tekintetek szerint szükségesnek mutatkozik, megkivántató segélyt nyújtani.

67. §.

b) Tisztasági, vásári és útrendőrség.

A' tisztaság körüli rendőrség az utak, útcatornák, kútak és baromitatók szemmel- és tisztántartására vonatkozik.

Vásári rendőrségnél főleg arról kell gondoskodni, hogy romlott vagy az egészségnek másként ártalmas eseségek ne árultassanak, nélkülözhetlen élelemszerek a' piacra elegendő mennyiségben hordassanak (Approvisionirung), étárúk, italok, fűtő és világító szerek 's több effélék körüli csálások vagy egyéb törvénytelen rászedések és rendtelenségek meggátoltassanak, 's a' szabott árak, hol divatban vannak, megtartassanak.

Heti vásárookra engedélyt a' helytartó ad.

Az útrendőrség a' mellék- és országutak fentartására, azoknak meredekeknél és vizeknél biztosítására, járáskeles nyiltantartására, utakról minden ollyasnak, mi miatt valakit főleg éjszakának idején szerencsétlenség érhetne, eltakarítására, utak szükséges kivilágítására, házak bejárásainál pinczék és csapóajtók biztosítására, sebes hajtásra és nyargalásra 's a' t. ügyeletben áll.

68. §.

c) Tűz- és építkezési rendőrség.

A' tűzrendőrség azon rendszabályokat foglalja magában, mellyek által (a' fenálló tűzoltó-rend utasítása szerint) a' tűzgyuladások kiütésének eleje vétetik, a' támadt tűz lehető gyorsan fölfedeztetik és eloltatik, 's mellyek által az eloltott égés után történhető kártékony következmények megelőztetnek vagy elhárítatnak.

Építkezési rendőrség gyakorlatánál a' fenálló országos és városi építkezésrendhez kell alkalmazkodni; községelöljárók és közigazgatási hatóságok örködjenek, hogy építkezések körül a' fenálló szabályok pontosan megtartassanak, semmi olly építkezés, melly a' községi tagok életére vagy vagyonára nézve veszélyhozó lehetne, meg ne engedessék, 's hogy uj épületek igen kora lakásra ne használtassanak.

Mennyiben az építkezésrend mást nem határoz, elvként tartandó, hogy kijavító és bővítő építkezésekre engedélyt a' községi előljáró, uj-épületek felállítására pedig a' községi előljáró meghallgatásával, a' közigazgatási hatóság ad.

69. §.

d) Cseléd- és erkölcsrendőrség.

A' cselédrendőrség tárgya, mennyiben általa politikai czélok szándékoltatnak eléretni, kiváólóg a' cselédrend fentartása, 's nevezetesen idegen cselédek és olly szolgálathoz tartozó egyének fölötti örködés, kik szolgálaton kívül vannak.

Szolgálat és bér iránti versenygések, mennyiben szolgálati és bér-szerződésből keletkezett jogok birói eldöntéséről van szó, birói hatóságok által tárgyalandók.

Az erkölcsrendőrség italmérésekre, tánczenékre, tilos játékokra, színházakra 's más nyilvános mutatványokra, fajtalanságra és kerítésre 's a' t. ügyelésben áll.

Nyilvános tánczenékre engedélyt ad községi előljáró, a' meghatározott illetéknek a' község pénztáránál a' községbeli szegények javára lefizetése mellett.

Vándor színészek, kötél-tánczosok és szemfényvesztők, állatseregletek tulajdonosai, műlovagok 's a' t. csak úgy tarthatnak nyilvános mutatványokat, ha az illető főispán e' kerestetmód gyakorlását saját kerületében nekik megengedi, 's ha a' megyefőnök, kinek hivatalvidékén mutatványokat tartani szándékoznak, az engedélyt, még pedig a' helyeknek.

mellyekben az előadások történhetnek, határozott kijelölésével szinte megadta.

70. §.

e) Helyrendőrségi intézkedések elleni föllebbezések.

Községi organumok helyrendőrségi dolgokban tett végzéseinek és intézkedéseinek föllebbezésében azon illető közigazgatási hatóság határoz, melly alatt közvetlenül a' község áll.

71. §.

Községi ügyek ; közigazgatási hatóságok befolyása.

A) Átalában.

A' közigazgatási hatóságok a' községügy rendezése iránt kibocsátott szabályoknak gyors és gondos végrehajtására teljes tevékenységüket fordítani kötelesek. Miért hivatalkodásaikban, utazásaikban, kiküldetéseikben, tudakolásaikban 's a' t. minden alkalmat föl kell használniok, hogy a' községeknek 's ezek gazdálkodásának állapotáról, valamint a' törvényes rendszabályok megtartásáról meggyőződést nyerjenek, a' községelöljárókat és választmányokat a' község valódi érdekeire figyelmesekké tegyék, a' rájuk bizott hatályról fölvilágítsák, a' felöltő nehézségeket elhárítsák 's a' tapasztalt fogyatkozásokon, ha lehet, mingyárt helyszinte segítsenek, vagy a' segélyre alkalmas rendszabályokat jelöljék ki.

72. §.

B) Különösen

A' hely községben.

a) Ennek megalakítása.

Azon határozványok, mellyek a' közigazgatási hatóságoknak a' helyközségek alakítására befolyását 's az e' körül követendő eljárás elveit, útját és módját tárgyazzák, külön rendelvények és utasítványok által fognak következni.

73. §.

b) Képviselet.

A' község fölött álló közigazgatási hatóságnak ügyelni kell, hogy a' községi képviselők kiszemelése törvényszabta módon történjék.

A' községi képviselőség tagjaira nézve azon kell lenni, hogy ne csak épen oly egyének szemeltessenek ki, kikben a' törvénykivánta tulajdonok valóban megvannak, hanem hogy a' hivatalosak választmányi tagokul vagy előljárókul csupán csak addig is hivatalokdjának, míg e' tulajdonoknak birtokában maradnak.

Ha oly körülmények állanak be, mellyek az illy egyént község-képviselői képességétől megfosztják, vagy törvényes képessége fenmaradását kétségessé teszik, akkor annak vagy tüsténti elbocsátását kell elrendelni, vagy körülményekhez képest az akadály fenléteig vagy elhatározásig, ideiglenes felfüggesztését eszközölni.

74. §.

c) Községelőljárók.

1. Ezek fölötti örökösök.

A' községelőljáróknak azon foglalkozásai fölött, mellyek noha közvetve vagy közvetlenül a' nyilvános hatóságok hatáskörébe tartoznának, elintézés végett egészen vagy részben a' községekre bízotvák, valamint különösen a' helyrendőrség ügyei fölött szorosán örökösödni, a' közigazgatási hatóságok lényeges kötelelességeihez tartozik.

Ezek, ha a' községelőljárók az c' részben rájuk bizott tisztben pontosan el nem járnak, őket annak teljesítésére megintendik, 's szükség esetén ez intéseket pénzbüntetéssel 's olly fenyegetéssel ismétlendik, hogy a' kérdéses ügyek elintézésére a' kormány által más organumok nevezendők lesznek.

Ha valamely községelőljáró kötelelességének a' közigazgatás dolgaiban rábizott hatáskör- vagy helyrendőrség kezelésébeni lélekismeretes teljesítésére se intések és fenyegetések se büntetések által nem birathatik, a' közigazgatási hatóságnak ez ügyekkel valamelyik bizalmat bíró községtagot megbizni 's iránta a' községi választmányt értesíteni jogában áll.

Ha a' közigazgatási hatóság amaz ügyek intézésére egy saját kormányorganum felállítását szükségesnek véli, az iránt a' közvetlenül előljáró felsőbb hatósághoz jelentést tesz 's annak végzését kikéri.

Ha ez, illy esetben csakugyan saját kormányorganumot rendel valamely községbe, akkor ez utóbbi az ekkép okozott költségeket megteríteni köteles, ha arra maga vagy előljárója hibája nyújtott alkalmat.

75. §.

Ha a' közigazgatási hatóság a' községnek saját háztartása kezelésénél a' községi organumok 's kivált elöljárók részéről feltűnő 's a' községnek mint egésznek káros hanyagságot tapasztal, akkor ezeket buzgó kötelességteljesítésre inti, 's ha e' megintés sükertelen marad, a' fogyatkozásokat felsőbb tudomásra juttatja.

Ha a' közigazgatási hatóság a' községi organumok kezelésében törvényellenes eljárást vesz észre, hivatala szerint vagy maga jár el, vagy ha ez hatáskörét fölülmulná, a' felsőbb hatósághoz haladéktalan jelentést teend.

76. §.

Elbocsátás vagy felfüggesztés.

Községelöljáró elbocsátását akkor kell elrendelni:

- a) ha oly körülmény áll be, melly ha képviselőre választásakor fen volt volna, községi hivataltól kizáratását vonandá maga után;
- b) ha némelly rendetlen 's a' község érdekére nézve kártékony kezelés miatti hivatalos vizsgálatnál a' panasz alaposnak mutatkozik;
- c) ha egyébként viselete oly nemű, hogy a' nyilvános érdek álláspontjából tekintve, hivatalában többé megnyugvással nem hagyathatik.

Mihelyt a' községelöljáróságnak valamely tagja büntény, vagy nyereségvágyból származott, vagy közerkölcsiséget sértő vétség vagy kihágás miatt vizsgálat alá kerül, azt hivatalától minden esetre föl kell függeszteni. Törvényáthágások vagy b) és c) alatt kijelölt események miatti más vizsgálatoknál a' közigazgatási hatóság körülmények szerint az egész vagy részletes felfüggesztést kimondhatja.

Minden oly esetben, hol a' községelöljáró vagy választmányi tag elbocsátatik vagy felfüggesztetik, a' felsőbb hatósághoz azonnal jelentés teendő.

77. §.

d) Községi vagyon.

1. L e l t á r o z á s.

A' község erkölcsi személy, minélfogva az időszerinti községtagoknak arról, mi a' községnek mint olyannak tulajdona, valamint a' község vagyonállapotáról föltétlenül rendelkezni joguk nincsen.

A' közigazgatási hatóságok, különösen a' szolgabírák és megyefőnökök ezen elvre tegyék figyelmesekké a' községeket 's a' községi vagyynak minden törvényleg érvénytelen kezelését meggátolni iparkodjanak.

Hasonlag arra is különös gondjuk legyen irányozva a' közigazgatási organumoknak, hogy a' község tulajdonáról és igazairól pontos leltár legyen; mi mellett a' községeknek könnyen fölfogható minták közlése által segítőleg kezökre kell jární.

78. §.

2. Vagyonkezelés általában.

A' közigazgatási hatóság a' községi érték vagy jószág állapota körüli szabályszerű kimutatásokat évenként terjesztesse maga elé.

Ha ezekből azt látja, hogy a' községi vagyon elidegenítése, elosztása vagy terhelése, vagy tetemesebb községi összegek kivetése körül fenálló rendszabályok figyelemben nem tartattak, legelsőben is a' község-előljárákat ezen szabályellenes eljárásra figyelmeztesse, 's az orvoslát szükséges voltát mondja ki; ha azonban ez nem következnék, az esetet további tárgyalás végett a' felsőbb hatósághoz jelentse be.

Szinte ez áll, ha egyes községi tagok által a' községi választmány vagy előljáró ellen, a' községi vagyon kezelése iránt panaszok tétetnek.

79. §.

A' közigazgatási hatóságoknak a' koronaországbeli olly magasb községek irányában állása körül, mellyeknek alakítása és hatálya a' törvényhozásnak tartatott fen, sajátképi rendszabály fog következni.

80. §.

Kereskedelmi és iparügyek.

Kereskedelmi és iparügyekben az ipar- és kereskedelmi újabb utasítványban foglalt szabályok érvényesek.

81. §.

Építkezési ügyek; közigazgatási hatóságok befolyása.

a) Átalában.

A' közigazgatási hatóságok ügyeljének, hogy az építészeti rendszabályok pontosan megtartassanak, 's az ország- és vízi utak mindenkor jó karban tartassanak.

Műhatóságoknak vagy kirendelt organumaiknak hanyagságai vagy gyarlóságai az előljáró műhatóságoknak kitelhető gyorsan tudomására juttatandók.

82. §.

b) Különösen.

A) Ország- és vízi utak építésénél.

Olly ország- és vízi utaknál, mellyeknek építése a' birodalmi kincstárból vagy nyilvános pénztárból fedeztetik, műtani organumok kizárólag működnek 's a' közigazgatási hatóságok csak értekezőleg lépnek fel.

Ha az építés más értékből eszközöltetik, de az illető ország- és vízi út kereskedelemre és forgalomra nézve, vagy más koronaországokkali összeköttetésénél fogva jelentékeny, a' műhatóságnak a' terv készítésére tanácsló befolyással kell lenni.

83. §.

B) Más építkezéseknél.

Más olly építéseknel és átépítéseknel, mellyek a' közigazgatási hatóságok által rendeltetnek el 's részben vagy egészen a' birodalmi kincstárból vagy közpénzalaphól fedeztetnek, tervek készítése, költségvetések és az építés eszközlése végett a' műhatóságokat meg- vagy meg nem keresni szabadságukban áll.

Azonban az építés munkába vétele előtt a' műhatóságot meg kell kérdezniek, vajjon a' terv az előrajznak teljesen megfelel-e, a' műtan kívánatait kielégíti-e 's vajjon a' felvetett költségekkel kivihető-e?

Az építés bevégeztével a' műtani organumok a' közigazgatási hatóságok által az építmény megvizsgálására és a' kivitel megbírlására fel-szólítandók.

A' műhatóságok továbbá utasítva vannak, hogy a' közigazgatási hatóságok kívánatára az előrajz megállapításánál tanácslólag közremunkáljanak, a' tervet és költségvetéseket készítsék el, az építést hajtás végre, vagy ügyeljenek fel reá.

Más országos, kerületi, megyei és községi építkezéseknél a' műtani organumokat az előrajzok és költségvetések megbírlására vagy tervezésére, az építés végrehajtására, vagy a' már felállított épület megvizsgálására igénybe venni, az illető hatóságok szabad tetszésétől függ.

84. §.

7. Vizjogfeletti perlekedéseknél.

Vizjog és vízépítések fölötti perlekedéseknél, folyamokon és patakokon malmok, gyárak, művek, földöntözés, fauszatás 's több effélék végetti építkezéseknél, a' megyefőnök az illy építkezések körül felmerülő különféle érdekek kinyomozásainak megindításakor egyuttal a' műhatóságot is értesíti, hogy a' szerint ez a' netalán műtani tekintetben érdeklett közügyeket érvényithesse.

85. §.

Kisajátítások.

Kisajátítási esetekben a' törvényhez kell alkalmazkodni.

Olly kisajátításoknál, mellyek középítmények kivitelére szükségeltetnek, a' közigazgatási hatóságok tevékenyen oda működjenek, hogy az érdekeltek közt jó módjávali egyezkedés jöjjön létre.

86. §.

Egyházi és iskolai ügyek.

Közigazgatási hatóságok befolyása.

a) Átalában.

Egyházi és iskolai ügyekben a' közigazgatási hatóságok a' fenálló rendszabályok megtartása fölött örködjenek, mennyiben ezek ujabb törvények és rendelkezések által erőn kívül nem tétetnek vagy meg nem másítatnak.

Különösen minden olly esetben, hol az egyházi és iskolai hatóságok, vagy a' velök ellenkező felek a' kormány segélyére szorulnak, kérévényeiket és panaszaitak hivatalos tárgyalásra fogadják el, irántok a' kiűzött hatálykörön belül határozzanak, vagy a' tárgyat felsőbb hatósághoz terjesztés végett készítsék fel.

87. §.

b) Különösen.

1. A' fenálló egyházak, iskolák és alapítványok vagyónára nézve átalában.

Egyházi és iskolai érték körül a' közigazgatási hatóságok az eddigi kezelés és számadás tekintetbe vételével arra ügyeljenek, hogy az egy-

házi, iskolai és alapítványi számadások a' törvényszabta időre megtétes-
senek, az illető hatóságok által megvizsgáltassanak 's a' felmerülő fogyat-
kozások megszüntessenek.

88. §.

2. Egyházak, iskolák és alapítványok fekvő birto- kaira nézve.

A' hatóság különösen az egyházak, iskolák és alapítványok fekvő
birtokát is szemmel tartsa, 's ügyeljen, hogy az, a' törvényes szabályok
ellenére egészben vagy részben meg ne változtattassék.

Ha az egyházak vagy papi javadalmak erdőségeinek állapota tulsá-
gos faizás által veszélyeztetve lenni látszik, az iránt az előljáró hatóság-
hoz jelentést kell tenni.

89. §.

3. Uj alapítványokra nézve.

Még rendezetlen vagy ujdón felállítandó egyházi alapítványok elfo-
gadása, rendezése és megerősítése körül, mellyek fölött a' helytartóhoz
évenként jelentést tenni 's az alapítványi számadásokat megtekintés és
vizsgálás végett felterjeszteni az egyházi felsőségek kötelessége, a' fen-
álló rendszabályok szerint kell eljárni.

Még nem rendezett vagy ujdón keletkezett iskolai alapítványoknál
oda kell munkálni, hogy az alapítványi tőkék az alapítványi értékhez
adassanak, ott számba vétessenek 's biztositassanak, és az alapítványle-
velek, mig irántok törvény által más nem rendeltetik, a' fenálló szabá-
lyok szerint szerkeztessenek 's megerősítés végett a' helytartóhoz kül-
dessenek.

Végül a' közigazgatási hatóság oda is gyakorolja örködő befolyá-
sát, hogy az alapítványok kezelése az alapítólevél szerint történjék 's az
alapító akarata teljesítessék.

90. §.

4. Templomokra, paplakokra 's ezek szükségére te- endő kiadások körül.

Olly építéseknel és beszerzéseknél, mellyekhez a' vallásalap vagy
a' kamarai pénztár járul, az illető építkezési tárgyalás a' helytartóhoz

terjesztendő, minden más esetekben az eddigi szabályrendeletek szerint kell eljárni.

91. §.

5. Lelkészek és iskolatanítók jövedelmeire nézve.

Lelkészeknek és iskolatanítóknak megcsökkent vagy ki nem szolgáltatott jövedelmeik miatti panaszainál a' közigazgatási hatóság a' fenálló törvényekhez képest intézkedjék.

Különösen az iskolai jövedelmek beszedése körül előforduló esetekben erélyesen lépjen fel, a' községeket az e' részbeni balvélemények iránt kellőleg világítsa fel, 's ha jó szerivel nem boldogul, törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazzon.

92. §.

6. Stólat illető ügyekre nézve.

Stólat illető ügyek körül az eddigi szabályok szerint kell eljárni.

93. §.

7. Az istentisztelet rende iránt.

A' közigazgatási hatóság a' nyilvános istentiszteletet illető rendeletek megtartása fölött örködni, a' lelkészeknek istentisztelet háborgatásai miatt tett panaszait, mennyiben illy tettek fenyítőbirósági eljárás alá nem esnének, megvizsgálni, 's mind a' történetek megfenyítése, mind a' jövőben lehető háborgatások meggátlására alkalmas intézkedéseket vagy maga megtenni, vagy a' dolgot további rendelkezésre az illető hatósághoz vinni köteles.

94. §.

8. A' lelkészek ellen emelt panaszokra nézve.

A' lelkészek életmódját vagy a' lelkipásztorkodást érdeklő panaszok, az illető egyházi hatóság elé, más ügyekben pedig, különösen hol a' hivatalstársítás közvetlenül az állam érdekével találkozik, további törvényes tárgyalásra a' felsőbb közigazgatási hatóságok elé viendők.

A' tény mivoltának nyomozásába a' közigazgatási szolgabíró illy eseteknél is csak felsőbb hatóságok meghagyásából, vagy ott bocsátkozzék, hol a' halasztás veszélylyel járna.

Önként értetik, hogy a' közigazgatási organumoknak efféle ügyekbe avatkozásával a' fenyítő bíróságok illetősége semmi csorbulást nem szenved.

95. §.

9. A' népiskolák külügyeire nézve.

Hivatalvidékük beutazásánál a' közigazgatási organumok a' népiskolák külügyeire is szükséges figyelmet fordítsanak, az iskolai előljárókra oktatólag és intőleg hassanak, a' tapasztalt bajokat a' kerületi iskolahatóságnak jelentsék be, vagy ezeknek felszólítására a' nyomozásokat és tisztí tárgyalásokat eszközöljék.

96. §.

10. Iskolatanitók elleni panaszokra nézve.

Iskolatanitók elleni panaszok, kivált ha az oktatást, iskolai fegyelmet, 's a' tanitónak vallásosan erkölcsi viseletét érdeklik, és nem a' fenyítő bíróság hatásköre alá tartoznak, legközelebb az előljáró iskolafelügyelőhöz utasítandók, mennyiben pedig ez nem segítene, a' főispán utján a' kerületi iskolahatósághoz viendők, 's a' tény miben létének nyomozásába szinte csak ennek meghagyására vagy ott kell ereszkedni, hol a' késedelem veszélylyel jár.

97. §.

11. Tanitók özvegyeinek és árváinak ellátására nézve.

A' közigazgatási hatóság a' tanitóknak, ezek özvegyeinek és árváinak, szerződészerű élvezeteik megnyerésében, ha ilyenekre utasítvák, segítségül legyen.

98. §.

12. Iskolábajjárásra nézve.

Ha az iskolák hanyag járása miatt panaszok fordulnak elő, a' közigazgatási hatóságok gondoskodjanak, hogy a' gyermekeknek szorgalmas iskolábajjárásra szorítása körül a' törvényes eszközök alkalmaztassanak.

99. §.

13. Az iskolaszemélyzetre nézve.

Miután az iskolaszemélyzet ismerése többszörös tekintetben szükséges, minden iskolakerületi felügyelő, kinek járásában valamelyik isko-

latanítóval változás történik, arról a' megyehatóságot azonnal értesíteni tartozik, mihelyt az új tanítónak kinevezési okiratát megkapja.

100. §.

Adóügyek ; közigazgatási hatóságok befolyása.

A' közigazgatási hatóságoknak a' pénzügyigazgatóság dolgaiban működése különösen az egyenes adózásra vonatkozik, mert a' nem egyenes adókra nézve saját organumok vannak felállítva, mellyek oda utasítvák, hogy a' megyefőnökök és közigazgatási szolgabírák közremunkálását csak egyes esetekben kérjék ki.

A' közigazgatási hatóságoknak egyenes adózás körüli közremunkálását közelebb érdeklő határozványok, külön szabályban fognak kibocsátatni.

101. §.

Földmivelés, erdőszet, és bányászat körüli ügyek.

Földmivelés, erdőszet és bányáügyekben a' közigazgatási hatóságok állása és hatálykörére nézve mindaddig, míg ezek iránt az illető törvények kihirdetésével közelebbi utasítások következnének, a' jelen utasítvány 16, 25, 26 és 34 — 39 §§-aiban foglalt szabályok lesznek irányadók.

Bécs, július 20, 1851.

B a c h.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

1851

Faint, illegible header text.

Main body of faint, illegible text, appearing to be a list or a series of entries.

Faint, illegible text lines.

Faint, illegible text lines.

Faint, illegible text at the bottom right.

B. C. H.

